

Medietilsynet
NORWEGIAN MEDIA AUTHORITY

Svelviksposten
Dag Wathne

Vår ref.: 15/1118-5/LEK

Deres ref.:

Dato: 27.10.2015

Vedtak om sanksjon i form av overtredelsesgebyr - brudd på valgloven § 9-9 om offentliggjøring av valgresultater og prognoser

Medietilsynet viser til sitt brev av 22. september 2015 til Svelviksposten hvor det i henhold til forvaltningsloven¹ § 16 varsles om mulig sanksjon for brudd på valgloven².

I e-post av 8. oktober 2015 har Svelviksposten v/ansvarlig redaktør Dag Wathne avgitt uttalelse i saken.

Medietilsynet har vurdert saken i lys av uttalelsen, og opprettholder vurderingen av at Svelviksposten har brutt reglene i valgloven om offentliggjøring av valgresultater og prognoser. Medietilsynet opprettholder videre vurderingen av at Svelviksposten skal ilegges sanksjon for forholdet i form av overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyret settes til kr 100 000,-.

1. Bakgrunn

I forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 2015 observerte tilsynet at det på nettsiden svelviksposten.no mandag 14. september kl. 19.38 ble offentliggjort en nyhetssak som inneholdt resultater fra opptellingen av forhåndsstemmer i Svelvik kommune. Resultatet ble illustrert med angivelse av antall stemmer per politiske parti.

Medietilsynet mente, etter en foreløpig vurdering, at offentliggjøringen var i strid med valgloven § 9-9, og varslet Svelviksposten om sanksjon i form av overtredelsesgebyr.

2. Svelvikspostens tilsvare

I sin uttalelse opplyser Svelviksposten at det er korrekt at avisen publiserte en artikkel om resultatet av forhåndsvalet, og at avisen med dette brøt valglovens bestemmelse om at slike resultater ikke kan publiseres før kl. 21.00. Ifølge Svelviksposten skjedde dette ved en feil som oppsto som følge av at ansvarlig redaktør fikk en e-post fra valgansvarlig i Svelvik kommune kl. 18.41, som inneholdt forhåndsstemmene. Ansvarlig redaktør ga deretter beskjed til redaksjonen om at saken skulle publiseres. Dette skjedde kl. 19.38 under tittelen «Høyre

¹ Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker

² Lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre

vinner foreløpig». Beskjeden om å publisere saken ble ifølge uttalelsen gitt som følge av en «misskobling» i redaktørens hode.

Det opplyses videre at saken lå ute på nettet i 14 minutter før den ble fjernet, og at den på denne tiden genererte 71 klikk. Svelviksposten har ikke registrert at saken ble videreformidlet av andre medier.

Svelviksposten viser til at det ble satt i verk tiltak umiddelbart for å begrense skadevirkningene. Avisen mener den samlede skaden av overtredelsen er begrenset, både med tanke på hvor mange som leste saken, hvor lenge den var tilgjengelig, og hvor tett opp til kl. 21.00 det skjedde.

Svelviksposten understreker at publiseringen var en tabbe, og at saken ikke ble publisert for å fremme avisens interesser. Avisen mener de ikke har hatt noen fordeler av publiseringen, tvert imot har saken vært en belastning for Svelvikspostens omdømme. Det anføres endelig at det ikke foreligger noen fare for gjentakelse, da avisen lærer av sine feil, samt at de er godt kjent med valglovens bestemmelser på dette området.

Hendelsen beklages dypt av ansvarlig redaktør.

3. Sakens rettslige sider

Medietilsynet har som oppgave å føre tilsyn med forbudet mot offentliggjøring av valgresultat og prognoser.

Medietilsynet har vurdert sakens faktiske sider opp mot valgloven § 9-9. I bestemmelsen står det følgende:

«Valgresultater og prognoser som er laget på grunnlag av undersøkelser foretatt den dag eller de dager valget foregår, kan ikke offentliggjøres før tidligst kl. 21 på valgdagen mandag.»

Formålet med forbudet er å hindre utilbørlig påvirkning av velgerne mens valget foregår. Forbudet er også grunnlagt med et ønske om å sikre en rolig og verdig gjennomføring av valget.

Videre sier valgloven § 15-11 første ledd første punktum:

«Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av valgloven § 9-9 kan Medietilsynet ilegge foretak et overtredelsesgebyr på inntil 28 ganger grunnbeløpet i folketrygden. Med foretak menes her selskap, samvirkeforetak, forening eller annen sammenslutning, enkeltpersonforetak, stiftelse, bo eller offentlig virksomhet.»

Utmålingen av gebyret foretas blant annet på bakgrunn av de angitte vurderingsmomentene i § 15-11 andre ledd.

4. Medietilsynets vurdering

4.1. Offentliggjøringen før kl. 21.00

Ifølge valgloven § 9-9 kan valgresultater og prognoser som er laget på grunnlag av undersøkelser foretatt den dag eller de dager valget foregår ikke offentliggjøres før tidligst kl. 21 på valgdagen mandag.

Det er på det rene at tallene som ble offentliggjort var valgresultater basert på opptelling av forhåndsstemmer i kommunen den eller de dagene valget foregikk.

For at valgdagsmålinger skal anses offentliggjort må de ifølge Innst. O. nr. 61 – 2008-2009 være *«gjorde tilgjengelige for ålmenta»*. Dette vil typisk være *«publisering på en stad som er kjent for ei større mengde personar, eller på ein måte som ein går ut frå vil nå ut til ei større mengd personar»*. Som eksempel nevnes *«dei større mediebedriftene som opererer på internett, samstundes som dette og vil kunne gjelde ei lokalavis.»*

Uttalelsene i forarbeidene til valgloven gjør det klart at publiseringen av de opptalte forhåndsstemmene på svelviksposten.no er en offentliggjøring som er i strid med valgloven § 9-9.

Nyhetsaken som inneholdt resultater fra opptellingen av forhåndsstemmer i Svelvik kommune ble offentliggjort mandag 14. september kl. 19.38. Dette innebærer at offentliggjøringen skjedde før *«kl. 21 på valgdagen»*.

Tilsynets vurdering er at det foreligger et brudd på forbudet i valgloven § 9-9 ved offentliggjøring av valgresultater på svelviksposten.no før kl. 21.00.

4.2. Skyldkravet

Valgloven § 15-11 første ledd krever at det foreligger en *«forsettlig eller uaktsom»* overtredelse for at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges.

Det fremgår av Ot.prp. nr. 32 (2008-2009) side 27 at simpel uaktsomhet er tilstrekkelig for at skyldkravet skal være oppfylt. Det avgjørende momentet i vurderingen av skyldgraden er *«om gjerningspersonen har opptredd slik ein med rimelegheit kan krevje i høve til forbodet i § 9-9»*. I henhold til § 15-11 er ansvarssubjektet likevel *«foretak(et)»*.

Det fremgår av Svelvikspostens uttalelse at avisen er godt kjent med valglovens bestemmelser på dette området. At prognosen likevel ble offentliggjort skyldes, ifølge Svelviksposten, en feilvurdering, eller *«misskobling»*, hos ansvarlig redaktør. At tallene ble presentert før kl. 21.00 var ifølge avisen en tabbe. Det er Medietilsynets vurdering at Svelviksposten, og i særdeleshet ansvarlig redaktør, burde vært så godt kjent med forbudet at publiseringen ikke skulle ha funnet sted. Det fremgår også av uttalelsen at avisen er godt kjent med valglovens bestemmelser om publisering av valgresultater. Medietilsynet mener på dette grunnlag at Svelviksposten har opptrådt grovt uaktsomt, og at det er klart at skyldkravet er oppfylt.

4.3. Ilegging av gebyr og gebyrets størrelse

Ved brudd på forbudet i valgloven § 9-9 kan tilsynet ilegge sanksjon i form av overtredelsesgebyr.

I vurderingen av hvorvidt sanksjon bør ilegges i foreliggende sak har Medietilsynet lagt vekt på at det er i § 9-9 fastsatt en absolutt grense for når publisering av valgresultater og prognoser kan finne sted. Denne må håndheves strengt dersom den skal ha noen reell virkning og kunne opprettholdes for rettferdig håndheving ved neste valg.

Av hensyn til konkurransesituasjonen for konkurrerende medier som følger gjeldende lover og regler, vil det også være nødvendig å forfølge eventuelle brudd på bestemmelsene. Svelviksposten ilegges derfor en sanksjon for overtredelsen.

Ifølge lovens forarbeider skal størrelsen på gebyret ved brudd på valgloven § 9-9 jf. § 15-11 første ledd fastsettes på grunnlag av en skjønnsmessig vurdering. Valgloven § 15-11 andre ledd inneholder en liste over vurderingskriterier som skal tillegges særlig vekt ved utmåling av gebyrets størrelse:

- a) *overtredelsens grovhet,*
- b) *om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen,*
- c) *om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,*
- d) *om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- e) *om det foreligger gjentakelse, og*
- f) *foretakets økonomiske evne.*

Ifølge Ot.prp. nr. 32 (2008-2009) s. 28 skal gebyret for brudd på bestemmelsen «*stå i høve til sjølve brotet*». Forarbeidene understreker videre at gebyret «*må setjast så høgt at det ikkje lønner seg å bryte forbodet*».

Ved vurderingen av overtredelsens grovhet har tilsynet lagt vekt på følgende:

Svelvik kommune er en mindre kommune med ca. 6500 innbyggere. Svelviksposten er eneste nyhetsmedium som primært har Svelvik kommune som sitt nedslagsfelt. Det er derfor rimelig å anta at mange innbyggere vil oppsøke avisens nettside for informasjon om valget i sin kommune.

Resultatene fra forhåndsstemmene ble offentliggjort kl. 19.38, og de lå ute på nettet i ca. 14 minutter. Det er det uttalte formål i Ot.prp. nr. 32 s. 24 at «*utilbørleg påverknad av veljarane mens røystegivninga framleis går føre seg*» skal hindres. Nyheten ble altså lagt ut én time og 22 minutter før valglokalene i kommunen stengte. Etter Medietilsynets vurdering innebærer dette en reell mulighet for at velgeres atferd kan ha blitt påvirket av oppslaget. Dette må trekke i skjerpene retning. At nyheten ble fjernet etter 14 minutter var et tiltak fra redaktørens side for å begrense skadevirkningene. Svelviksposten opplyser at det kun var 71 klikk på saken i denne perioden. Medietilsynet ser det imidlertid ikke som usannsynlig at personer som klikket seg inn på saken, kan ha formidlet informasjonen til andre. Det kan heller ikke utelukkes at noen kan ha registrert sakens tittel «*Høyre vinner foreløpig*» uten å klikke seg inn på selve saken.

Som det fremgår av § 15-11 skal det videre legges vekt på om foretaket på noen måte kunne ha avverget overtredelsen ved «*retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak*», om «*overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser*» og om foretaket «*har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen*».

Svelviksposten opplyser at de er godt kjent med valglovens bestemmelser på området, og at de alltid har respektert disse. Det er imidlertid ingen opplysninger om at det er gjennomført tiltak i form av retningslinjer, opplæring osv. for å sikre etterlevelse av regelverket. Medietilsynet antar at slike tiltak kunne ha bidratt til økt bevissthet om regelverket, og således økt sjansene for å unngå bruddet på regelverket.

I uttalelsen opplyser Svelviksposten at saken ikke ble publisert for å fremme avisens interesser. Svelviksposten fremholder videre at de ikke har hatt noen fordeler av overtredelsen. Tvert imot har saken har vært en belastning for avisens omdømme.

I forbindelse med valg vil mediene ønske å være først ute med de viktigste nyhetene, slik som valgresultatene. Det å være tidligst ute vil generelt kunne gi markedsmessige og økonomiske gevinster. I den aktuelle situasjonen ble resultatet av de opptalte forhåndsstemmene i kommune publisert først på svelviksposten.no. Også på sikt kan et inntrykk av at Svelviksposten er tidligst ute, gi en fordel. Medietilsynet har etter dette kommet til at Svelviksposten har hatt eller kunne oppnådd en markedsmessig fordel gjennom offentliggjøringen.

Det skal endelig legges vekt på «foretakets økonomiske evne». Svelviksposten oppgir å ha en samlet omsetning på 4,7 millioner kroner i 2014, og et driftsresultat i samme år på 684 000 kroner. Selskapet er en del av et større mediekonsern. Selskapet må således anses å ha en robust driftsøkonomi. Selskapets økonomi alene tilsier således ikke at gebyret skal settes lavt. Siden selskapet har så vidt lav omsetning bør imidlertid heller ikke gebyret settes for høyt. Ved fastsettelsen av gebyret har Medietilsynet endelig sett hen til at det ikke er ønskelig å sette gebyret så høyt at det rammer Svelvikspostens innholdstilbud i urimelig grad.

Etter en konkret skjønnsmessig vurdering basert på de momentene som er redegjort for ovenfor, samt hensett til tilsynets praksis fra tidligere saker, har Medietilsynet kommet til at Svelviksposten skal ilegges et gebyr på kr 100 000,- for overtredelsen.

5. Konklusjon og vedtak

Med hjemmel i valgloven §§ 15-11, jf. 9-9 har Medietilsynet fattet følgende vedtak:

- 1. Svelviksposten har i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 14. september 2015 brutt forbudet i valgloven § 9-9 ved for tidlig offentliggjøring av valgresultater.**
- 2. Svelviksposten ilegges et gebyr på kr 100 000,- for dette forholdet.**

Beløpet bes innbetalt til Medietilsynets kontonummer 42090100178. Innbetalingen bes merket med «Gebyr for saksnummer 15/1118».

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling tre uker etter at underretning om endelig vedtak er kommet frem til Svelviksposten, jf. valgforskriften³ § 42 første ledd. Ved forsinket betaling av overtredelsesgebyr løper forsinkelsesrente i henhold til forsinkelsesrenteloven⁴. Dersom overtredelsesgebyret ikke er betalt ved forfall, kan gebyr og renter inndrives fjorten dager

³ Forskrift 2. januar 2003 nr. 5 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre

⁴ Lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

etter at varsel om inndrivning er kommet frem til Svelviksposten jf. valgforskriften § 42 andre og tredje ledd.

Vedtaket kan påklages i medhold av forvaltningsloven §§ 28 og 29 innen tre uker fra det er mottatt. Klage sendes skriftlig og begrunnet til Medietilsynet. Klageinstansen er en uavhengig klagenemnd oppnevnt av Kongen jf. valgloven § 15-11 femte ledd.

Med hilsen

Gudbrand Guthus
direktør for konsesjon og tilsyn

Lars Erik Krogsrud
rådgiver

[Dette dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ikke underskrift](#)